

Tweede Kamer der Staten-Generaal

Vergaderjaar 1983-1984

16104

Wijziging van het Wetboek van Strafrecht (te vondeling leggen)

Nr. 6

BRIEF VAN DE MINISTER VAN JUSTITIE, HOUDENDE INTREKKING VAN HET ONTWERP VAN WET

De vroegere stukken zijn gedrukt in de zittingen 1979-1980 en 1980-1981

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

's-Gravenhage, 27 juni 1984

Bij de Tweede Kamer is aanhangig het ontwerp van Wet tot wijziging van het Wetboek van Strafrecht (te vondeling leggen) (Kamerstukken II 1979/80, 16104). Het wetsontwerp, dat onder verantwoordelijkheid van mijn ambtsvoorganger is ingediend, strekt ertoe ouders die een kind te vondeling leggen of met oogmerk om zich ervan te ontdoen, verlaten, indien aan de gestelde voorwaarden is voldaan, tegen strafvervolging te vrijwaren. De omstandigheden die het van rechtswege achterwege blijven van een strafvervolging van de ouders rechtvaardigt, bestaat uit het in een hevige gemoedsbeweging gedrongen zijn tot afwijzing van hun verantwoordelijkheid jegens het kind, mits het te vondeling leggen of verlaten geschiedt kort na de geboorte en de ouder(s) weet (weten) dat de gezondheid van het kind daarbij geen gevaar loopt en het spoedig zal worden gevonden.

In de memorie van toelichting is in het kort uiteengezet op grond waarvan de straffeloosheid van het anoniem te vondeling leggen, wordt afgewezen. Deze overwegingen waren voordien reeds uitvoerig vermeld in de brief van mijn ambtsvoorganger van 9 oktober 1978 aan de Tweede Kamer (Kamerstukken II, 15300 VI, nr. 11). Ik meen de aldaar en in de memorie van toelichting gegeven argumenten tegen het anoniem te vondeling leggen niet te hoeven herhalen. Zij hebben naar mijn oordeel ook voor de huidige tijd hun gelding behouden. Ik volsta met het noemen van het voornaamste argument: verhinderend dat een kind naderhand wordt ingelicht over zijn afstamming.

De voorgeschiedenis van het thans bij de Tweede Kamer aanhangige wetsontwerp is geschetst in dezelfde, hierboven aangehaalde, brief van mijn ambtsvoorganger. Om deze reden meen ik haar hier onbesproken te kunnen laten. Aan het slot van genoemde brief werd het onderhavige wetsontwerp aangekondigd. Het op 16 oktober 1980 uitgebrachte voorlopig verslag van de vaste Commissie voor Justitie uit de Tweede Kamer, dat ik bij mijn ambtsaanvaarding aantrof, bevat fundamentele en uiteenlopende kritiek op het wetsontwerp. Het treffen van een regeling waarbij het anoniem te vondeling leggen niet strafbaar is gesteld, wordt afgewezen door de fracties van de P.v.d.A., de V.V.D., het G.P.V. en de C.P.N. In de

beschouwingen van deze fracties klinkt ernstige twijfel door over de wenselijkheid van het wetsontwerp. Gevreesd wordt dat aanvaarding van het wetsontwerp tot gevolg zal hebben dat meer kinderen te vondeling zullen worden gelegd. Voorts wordt erop gewezen dat de officier van justitie via de toepassing van het opportunitiebeginsel reeds de mogelijkheid van seponeren heeft, hetgeen een aparte wettelijke vervolgingsuitsluitingsgrond overbodig maakt. De fractie van het C.D.A. bepleit daarentegen, onder erkenning van de bezwaren die van regeringswege tegen institutionalisering van het te vondeling leggen zijn aangevoerd, handhaving van de anonimiteit van degene(n) die bij het te vondeling leggen is (zijn) betrokken.

Het feit dat het wetsontwerp in zijn huidige vorm door geen van de in het voorlopig verslag aan het woord zijnde fracties wordt onderschreven, noodzaakte tot ernstig beraad over de vraag of met de behandeling ervan zou moeten worden voortgegaan. De conclusies van dit beraad, alsmede de daaraan ten grondslag liggende overwegingen, vermeld ik hieronder.

Het uitgangspunt van het wetsontwerp dat een ouder die zijn kind te vondeling legt, in de ogen van de wetgever een strafwaardige handeling pleegt, wordt door het merendeel van de fracties uit de Tweede Kamer in verschillende bewoordingen onderschreven. Ook ik sta handhaving van de strafwaardigheid van het te vondeling leggen voor. Het eenzijdige, willekeurig zich ontdoen van een kind is naar mijn oordeel zodanig laakbaar dat een strafrechtelijke sanctie mogelijk moet blijven. Ik zou dan ook niet de suggestie van de C.D.A.-fractie willen volgen het te vondeling leggen te institutionaliseren in gevallen waarin een «veilige» vindplaats is gekozen. Deze suggestie ondervindt ook overigens in het voorlopig verslag geen steun. De omstandigheden waaronder een kind te vondeling wordt gelegd, kunnen echter voldoende reden vormen om het strafrecht niet tegen de ouder toe te passen. Anders dan in het wetsontwerp is voorzien, meen ik dat daarbij niet zover dient te worden gegaan dat de wetgever zelf bepaalt dat in een dergelijk geval geen vervolging behoort plaats te vinden. Zoals in de memorie van toelichting staat vermeld, leidt de aanwezigheid van de in art. 258 Sr. voorgestelde vervolgingsuitsluitingsgrond alleen tot het verval van het recht om tot vervolging over te gaan, dat wil zeggen om de zaak voor de rechter te brengen, niet tot verval van de gehele procedure in strafzaken, waarvan het opsporingsonderzoek de eerste fase vormt. Door middel van dit onderzoek dient de eventuele aanwezigheid van een vervolgingsuitsluitingsgrond te worden vastgesteld. Het openbaar ministerie, de instantie die door de wetgever met de vervolging is belast, dient uiteindelijk te beslissen of, bij afwezigheid of niet voldoende afwezigheid van vervolgingsuitsluitende omstandigheden, op grond van artikel 256 Sr. een vervolging zal worden ingesteld dan wel de zaak, indien daartoe gronden zijn, zal worden geseponneerd. Ik wijs met nadruk op het gestelde in de memorie van toelichting dat de bevoegdheid van het openbaar ministerie in de gevallen van te vondeling leggen die niet onder het voorgestelde artikel 258 Sr. vallen, tot seponeren over te gaan indien daartoe gronden zijn, uiteraard onverlet blijft.

De beoordeling van de opportuniteit van een vervolging in een concreet geval laat voor het openbaar ministerie meer ruimte dan, zoals het onderhavige wetsontwerp behelst, het beoordelen van de vraag of aan de voorwaarden voor het effectueren van de vervolgingsuitsluitingsgrond is voldaan.

De betekenis van het wetsontwerp is dan ook hierin gelegen, dat het rechtszekerheid schept met betrekking tot de niet-vervolgbaarheid van een bepaalde categorie van gevallen, waarvoor hantering van het strafrecht niet zinvol zou zijn.

Met het merendeel van de in het voorlopig verslag aan het woord zijnde fracties heb ik mij afgevraagd of deze rechtszekerheid uitsluitend zou kunnen worden geboden door een categorische uitspraak van de wetgever dienaangaande. Naar mijn mening bestaat er geen aanleiding een wettelijke beperking aan te brengen op de bevoegdheid van het openbaar ministerie

te beoordelen of een strafvervolging tegen de ouder(s) of tegen anderen dan dezen, al dan niet opportuun moet worden geacht. In deze mening ben ik gesterkt door het optreden van het openbaar ministerie in het geval van te vondeling leggen te Weesp, waaromtrent ik een uiteenzetting heb gegeven in de antwoorden van 30 januari 1984 op vragen van het lid van de Tweede Kamer mevrouw G. M. P. Cornelissen (Zie Aangangsel Handelingen II 1983/84 nr. 405). Mijns inziens zal in voorkomende gevallen door het openbaar ministerie niet anders dan met grote behoedzaamheid worden opgetreden en zal grote terughoudendheid worden betracht met het instellen van een strafvervolging.

Niettemin heb ik overwogen of een richtlijn ter zake aan het openbaar ministerie aanbeveling zou verdienen. Ik meen echter dat daarmee een te zwaar accent zou worden gelegd op een aangelegenheid, die uiterst zelden voorkomt. Naast de in de noot bij de memorie van toelichting vermelde gegevens van het CBS omtrent veroordeling wegens het plegen van het delict van art. 256 Sr., kunnen over de periode 1978-1982 de volgende gegevens worden vermeld: in 1978 is er in vier gevallen sprake geweest van sepot; over de jaren 1979 t/m 1981 zijn geen gegevens bekend; in 1982 is een zaak geseponeerd. Ik heb daarom volstaan met het brengen van deze brief onder de aandacht van de procureurs-generaal, die op hun beurt via de geëigende kanalen de hoofdofficieren van justitie ervan in kennis hebben gesteld.

Gelet op de uiteenlopende stellingnamen in het voorlopig verslag en gegeven de onmogelijkheid om door bijstelling van het wetsontwerp voldoende parlementaire steun te verwerven, ben ik op grond van het bovenstaande tot de slotsom gekomen dat verdere behandeling van het wetsontwerp geen aanbeveling verdient. Het afzien van verdere behandeling van het onderhavige regeringsontwerp laat uiteraard onverlet de mogelijkheid dat een of meer leden van de Tweede Kamer een initiatiefvoorstel van wet bij haar aanhangig maken.

Daartoe gemachtigd door Hare Majesteit de Koningin bericht ik u dat het ontwerp van Wet tot wijziging van het Wetboek van Strafrecht (te vondeling leggen) bij dezen wordt ingetrokken.

De Minister van Justitie,
F. Korthals Altes